

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om Underviisningen i Dansk

ved

Kolding lærde Skole.

Judbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i September 1841

af

Johannes Gronlund,

Rector.

A decorative horizontal flourish consisting of a central diamond shape with intricate scrollwork on either side.

Odense.

Trykt i Zempels Bogtrykkerie.

Da under en af vore Læreres langvarige Sygdom hans Fag ere blevne fordeelte til de øvrige Lærere, og jeg af disse har paataget mig Underviisningen i Dansk igjennem alle Klasser, saa har dette givet mig Anledning til, atter at henvende min Opmærksomhed paa et Underviisningsfag, der altid har været mig kjær, og hvormed jeg forhen i flere Aar baade offentlig og privat har beskæftiget mig.

Hvad Man ved Underviisningen i Dansk, som ved enhver Underviisning, især bør have for Øie, er, at Man ved hvad Midler, der staaer til Eens Naadighed, søger at vække og stærke Disciplenes Opmærksomhed og Eftertanke, ved enten først at fortælle dem Indholdet af det, der skal læses eller læse det for dem saaledes, som det skal foredrages, idet Man gjør dem opmærksomme paa, hvad der skal fremhæves eller gaaes lettere forbi, samt paa hvad flere Forandringer i Foredraget, Indholdet fordrer. Det er til Forundring, hvor usfelt forberedte ofte Drengene paa 10 Aar, naar Man modtager dem i første Klasse, i denne Henseende kunne være. En slæber sig med Langsomhed og mekanisk igjennem hele Stykket, uden at bryde sig om Indholdet; en Anden synger eller piber Ordene frem, saa det stører i Lærersens Ører; en Tredie hyæser saa sagte og

mat sit Stykke frem, at det neppe kan høres; en Fjerde stønner og støder Ordene ud, eller lægger et ubehageligt Tryk paa det sidste Ord i hvert Komma, saa det bliver Stød paa Stød uden Ende; en Femte fremsiger Alt saa eensformigt og uden Forandring, saa Begyndelsen, Midten og Enden lyder som Eet, og som havde han kun een Tone i hele sin Stemme; en Sjette fremplapper Alt i en flyvende Fart, som var Nogen ham i Hælene, hvem han ængstelig søgte at undløbe, o. s. v., o. s. v.

Dg dog er et godt Foredrag saa saare vigtigt, og vigtigere nu end nogensinde før, da der i vore Dage gives langt flere Leiligheder til at træde offentlig frem, end forhen. Oberbeviisningens Kraft ligger paa den Beltalendes Tunge, og ved den udrettes ofte store Ting. Vel blive ikke Alle Demostheneser og Ciceroer, men Alle kunne dog, hver i sin Kredts og Stilling, virke ved sin Tale, og, hvad vi ikke selv have lært, fordi Man dengang ringeagtede dette, ville vi lære vore Børn. Dg selv Demosthenes's Exempel lærer os, at endogsaa de største Vanskeligheder kunne overvindes, naar Man blot alvorligen vil. Thi maaskee har Ingen hast større Naturfeil at kæmpe imod, end netop han, en stammende Tunge, et kort Mandedræt, en svag Stemme og den væsentlige Mangel, at han ikke kunde udtaale Bogstaket r. Men han kæmpede og vandt, og standfede ved sin Beltalenhed Tyranniets Magt og den Macedoniske Konges Fremtrængen, og udrettede med sin Tunge Mere, end hans Landsmænd med Sværd.

Men en anden Mangel paa Forberedelse er endnu langt beklageligere, fordi Følgerne af denne Forsømmelse i den tidligere Barndom ere hos dødsige Karakterer endnu vanskeligere at udrydde, end den ovennævnte, og stundom ledsage Discipelen hele Skolen, ja endogsaa hele Livet igjen.

nem, og det er den, at de tænke saa lidt ved, hvad de læse. Jeg har kjendt Dreunge, der kunne læse hele Punctum igjennem i en let og forstaaelig dansk Bog, uden at vide det Mindste af hvad der indeholdes deri; ja jeg har endogsaa kjendt Disciple i fjerde Klasse, der kunne gjøre det samme i en latinssk Bog. Grunden hertil er hos de Fleste, — thi jeg taler ikke om dem, der ere reent forsømte og stedmoderligen behandlede af Naturen, — alene denne, at Man ikke i en tidligere Alder har vænt dem til at bruge Eftertanke, enten det nu er skeet af Ligegyldighed hos Forældrene, eller fordi de aldrig have tænkt paa, hvor vigtig denne Ting er for deres Børns tilkommende Udvikling. Og om nu end Læreren, naar Drengen kommer i Skole, gjør Alt, hvad han formaaer, for at vække den slumrende Eftertanke, ved at standse ved ethvert uforstaaeligt Ord, og fastholde Drengens Opmærksomhed derved, indtil en tydelig Tanke ligesom fremtvinges af hans Underste, hvor den ligger i Dyale, og saaledes ikke lade Noget, der behøver Forklaring, gaae uforklaret forbi: saa koster det dog ofte usigelig Møie, at faae en saadan Dreng til at bruge Eftertanke. Det er lettere at vænne et langsomt fattende Hoved til efterhaanden at stynde sig lidt, end at vænne et, som ikke er vant til Eftertanke, til at bruge denne. Man passe paa Drengen saa meget som Man vil, han falder dog saa gjerne tilbage til sin gamle Skjodesynd. *Naturam surea pellas ex*, hun kommer dog igjen den Her. En Dreng derimod, som vel læser langsomt, men dog uden paafaldende Feil i Udtalen, kan Man dog efterhaanden vænne til at læse hurtigere. Men Feil, som en Dreng fra Barndommen af har vænt sig til, og altsaa udøvet i flere Aar, uden at Man har ændset det, har det altid kostet mig langt mere Møie at faae udryddet, og med

enkelt har det ikke villet lykkes mig. Dertil regner jeg især en syngende og eenstonende Stemme ved Oplæsningen. Det kan derfor ikke noksom anbefales Forældre og dem, der have at gjøre med Børns første Underviisning, at de ere opmærksomme paa disse Feil, og ikke lade dem blive til anden Natur. Som paa den ene Side de Eldres Opmærksomhed paa disse Feil hos Barnet kan have den meest velgjørende Virkning paa Drengens tilkommende Læsning, saaledes kan Forsømmelse heraf ogsaa have de skadeligste Følger.

Jeg kender en Dreng, der i en Alder af omtrent 5 Aar havde umaadeligt svært ved at lære at læse. Og da han nu endeligt ved sin Moders Taalmodighed havde bragt det dertil, at han kunde læse nogenlunde taaleligt i Peder Jensens Læsebog, og nu skulde til at læse flydende, saa flød det saaledes for ham, at han aldrig gav sig Tid, til at tage den sidste Stavelse med af et Ord. Han stolprede frem over Løst og Fast, for at komme videre. Saaledes higede han efter Enden, og saaledes stræbte han at gjøre sig bekendt med Indholdet af de smaa Fortællinger i denne Bog, der have noget egent Tiltrækkende for den varnlige Alder. Thi det Gode var der ved hans Læsning, at han nok vilde vide, hvorom han læste. Og skjøndt han af fire Brødre er den, som altid har været meest tilbage efter sin Alder, saa var han dog ved foregaaende Øvelser bleven vant til at bruge Eftertanke, og deels ved at faae et forklarende Svar paa alle sine Hvorfor, deels ved at høre underholdende Fortællinger og fortælle disse igjen, deels ved at høre Gaader og Charader og selv forsøge sig i samme, — det bedste Dannelsesmiddel, til at kalde den slumrende Eftertanke til Liv og Bevidsthed, — havde Man søgt at vække og stærke hans Opmærksomhed og Selvtænkning. Men

hans Læsning i Peder Jensen gik dog ikke, som den skulde. Det var lutter Strauss'ske Gallopadevaltsfer, og Man var nær ved at tabe Veiret alene ved at høre paa ham, naar han i ustandselig Fart rullede hen igjennem Liniernes opstillede Figuranter. Men disse Feil bleve ved hans Forældres og ældre Brødres Hjælp efterhaanden overvundne, og nu læser den samme Dreng saaledes, at Man kan være ret vel fornøiet dermed. Hvad der især bevirkede denne Forandring, vare „den blinde Mand,“ „Liden Harpepiges Klage,“ og „Jødebungen“ i Krossings poetiske Læsebog. Disse vare saa tiltrækkende for ham, at han endogsaa lærte dem udenad, og deklamerede dem for sin Omgivelse. Men, naar han gjorde det for hurtigt, saa vilde Ungen høre paa ham. Derved lærte han at lægge Tomme paa sin Tunge, og det lykkedes ham. Saa kom de deilige Sørgedigte af Holst: „O Fødeland“ og „Farvel, Farvel,“ som han snart lærte udenad, og deklameerte med en Følelse og Betonning, som Man for hans Alder ikke kunde forlange bedre. Nu deklamerer han Stykker af „Palnatøke“ og „de italienske Rovere,“ og det netop saadanne, hvor Afsværling i Tonen er meest fremstikkende.

Jeg har omtalt dette saa omstændeligt, netop for at vise, hvor Meget der kan gøres for en Drengs rigtige Læsning, inden han endnu er skolebørn. Vare hans Feil ikke bleven rettede itide, saa vilde han nu have høstet en ubehagelig, hjæpende og galloperende Udtale, der vilde fage Alle bort fra ham, naar han begyndte at læse, istedenfor at Man nu, hvis han saaledes vedbliver, engang vil kunne høre ham med Fornøielse. Det eneste Hjæpperi, der endnu er bleven tilbage, er, naar han skal lære Lektier udenad. Deels har jeg ogsaa omtalt dette, for at gjøre opmærksom paa, at Man saa tidligt, som muligt, skal be-

gynde paa sine Børns aandelige Udvikling, hvis Man ellers vil bringe det saavidt dermed, som det efter ethverts Eysner og Anlæg er muligt, og at Forældre gjøre Synd imod deres Børn, en Synd, som stundom siden er uoprettelig, hvis de opsætte dette for længe, og tænke, at dermed er det tidsnok, naar de komme i Skolen. Men „det skal tidligt kroge, som skal god Krog worde,“ og det er lettere at kvæle en Feil i dens Udbrud, end naar den har slaaet for dybe Rodder. En Plante, der staaer frodig og frisk, lader sig lettere, blot ved lidt Tilfyn og Nøgt, opelste til en stærk og kraftig Bært, end en anden, der ved Forsømmelse er bleven omringet af Ukrud og forkrympet, lader sig rette ved Stiver og ved at bortskjære Vandskud.

Naar en Dreng, der er saaledes forberedt ved Forældrenes stadige Omhu og Tilfyn, kommer i Skolen, da er en vigtig og væsentlig Deel af Arbeidet allerede gjort, og da er det let for den kyndige og af Interesse for sit Fag befsjælede Lærer at bygge videre fort i de Underviisningsgjensstande, som Drengen nu skal til at lære; altsaa ogsaa i Dansk. Men de i Begyndelsen nævnte Feil ved Læsningen, der letteligen kunne forøges med endnu flere, vise tilstrækkeligen, at dette ikke er Tilfældet, og at der for Læreren er Meget at gjøre, inden Læsningen i en Dansk Bog bliver blot nogenlunde taalelig.

Her ved Skolen er til dette Demeff i første Klasse bleven brugt Molbecks „Danske Læsebog i Prosa.“ Hvad der ved Brugen af samme især arbeides paa, er en reen og tydelig Udtale, og Afsvænnelse med de Feil, som Drengene, inden de kom i Skolen, ved Bedkommendes Uagtksomhed ere komne i Bane med, og af hvilke nogle, som ovenbemerkt, ere langt vanskelige at fravænne, end tilvænne sig. Sædvanligt læses et Par Sider ad Gangen eller No-

get berøver, og har jeg da ladet Enhver læse omtrent Fjerdeparten deraf, da Klassen netop iaar kun har bestaaet af fire Disciple. Feilene rettes bestandigt under Læsningen, og ofte maa den samme Discipel læse det, hvori der er Feil, om igjen, indtil det bliver nogenlunde taaleligt, da flust denne Klassen Disciple i indeværende Skoleaar have havt flere Mangler at kæmpe imod, end sædvanligt. Dernæst læser enten den Følgende den Forriges Stykke igjen, inden han begynder paa sit eget, eller jeg lader hele det foregivne Stykke, naar Tiden tillader det, læse fire Gange igjennem, saaledes at de skifteviis faae hver Gang en ny Fjerdepart deraf at oplæse. Det Læste fortælles igjen, og holdes da Disciplene til, at gjengive det saa godt, som muligt, uden for mange Ogger og Saa'er, eller anden usforden Fyldefalk. Ved Læsningen bliver ogsaa ethvert usforstaaeligt Ord forklaret, og selv saadanne, som ikke ere usforstaaelige, maae de omskrive og forklare med andre Ord, til Skærpelse af deres Estertanke, og pleier jeg da ikke selv at give dem denne Forklaring, men ved forskjellige Spørgsmaal eller Exempler, hvori disse eller beslægtede Ord forekomme, leder jeg deres Opmærksomhed til selv at udfinde Ordens rigtige Betydning. Denne Aandsbestjæftigelse anseer jeg for saare vigtig, til at vække Begreber i den Unges Sjæl, og anvender jeg den derfor ogsaa saa Meget, som Tiden tillader, og har altid anvendt den ved Læsningen af Tydsk og Latin med Begyndere, hvor Hallagers eller Riises lille Tydske og Blochs Latinske Læsebog give saa rig en Anledning til sammes Anvendelse. For mig har det altid havt noget egent Tiltrækkende, at see, hvorledes Begreberne arbeide sig frem af det Hylsel, hvori de ligesom ligge indsvøbte i Drengens Indre, og tilsidst staae lyse og klare for den Tænkendes Blik.

Denne Betsæftigelse er anvendelig i større eller mindre Grad, ved ethvert Underviisningsfag, ved Historie, Naturhistorie og alle Sprog; jeg vil ikke tale om Religion, hvor den endogsaa er nødvendig, og en Dreng, der bliver saaledes forberedt fra sin begyndende Skolegang af, og derhos af alle Lærerne bestandigen holdt til at foredrage ordentligt, hvad han har at gjøre Medie for, han vil ikke lettelig siden forfalde til hiin usalige Snakkesyge, hvor Man siger mange Ord om Ingenting. Men fremfor Alt maa Man da fra Begyndelsen af give ham Anledning til selv at tale, opmuntre den Blye og Tilbageholdne, spørge og spørge og ikke blive træt, ikke tabe Taalmodigheden ved urigtige Svar, kun rette og forbedre det Urigtige, og saa at sige danne Ordene paa hans Læber, ikke selv fremsige dem. Denne Veiledning til selv at tænke og tale anseer jeg for saa vigtig, at jeg regner den til det første og fortrinligste Middel til Ungdommens Landsudvikling, og til i Tiden at danne Tænkere og ikke Eftersnakkere. Og blive end ikke Alle, paa hvem dette Middel anvendes, dybe Tænkere, saa er dog ikke derfor Middellet anvendt forgjæves, saa ere de dog komne videre, end de uden dette vare komne. Evner og Anlæg ere forskjellige, heller ikke er Udholdenheden og Fliden hos Alle den samme. Der gives fremstikkende Mænd i flere Retninger; men Middelklassen, de jævnt gode Hoveder, er dog altid den talrigste, og kun Faa eller Ingen ere saa slet udstyrede af Naturen, at Skolens Underviisning slet ikke skulde have virket paa dem, enten fordi de ikke have kunnet, eller ikke have villet aabne deres Ører for samme. Ved disses ringe Fremgang, der dog altid er et Led i Landeverdenens Udvikling, træste Man sig da, naar Man forresten har gjort, hvad Man har kunnet,

ved den gamle Sentens: *Non ex quovis ligno fit Mercurius.*

Ogsaa Grammatikken stienkes ved Underviisningen i Dansk i første Klasse den behørigte Opmærksomhed. Først lærer jeg Disciplene, hvad en Sætning er, og gjør dem mundtligt under Læsningen bekendt med dens forskjellige Dele: Subjekt, Prædikat, Foreningsord, ⁿObjekt, Adjekt og Bestemmelser. Navnet Adjekt istedeffor Personsobjekt, har jeg optaget efter Hjorts Tydske Grammatik, og finder det saare bekvemt og hensigtsmæssigt at bruge dette saa passende og Begrebet udtømmende Ord, hvis Betydning Disciplene vel saa hurtigt opfatter, som Personsobjektets, og der habes tillige ved Brugen af dette Ord den Fordeel, at jeg ikke saa ofte, naar Drengen glemmer at tilføie Skjelnemærket *Person=* og *Ting=* foran Ordet *Objekt*, behøver at spørge: Hvad for et Objekt? Derpaa gjøres Disciplene bekendte med de forskjellige Ordklasser, hvilket snart er gjort, da de tillige, hvis de ikke allerede kjende dem, inden de komme i Skolen, ogsaa lære dem ved Underviisningen i Latin af Blochs lille Latinske Grammatik. De fire sidste Ordklasser kalde vi for det Første med det fælleds Navn Partikler. Siden tages ogsaa disse med under deres særskilte Navne, og vises deres forskjellige Betydning. Saavidt kan Bekendtskabet med Grammatikken gjøres mundtligt, og Indøvelsen skee ved Analysering af enkelte Sætninger i Læsebogen. Men for at Disciplene tillige kunne have noget Fast at holde sig til, har jeg ogsaa i denne Klasse ladet dem begynde at lære en trykt Grammatik. Maaskee kunde dette være udsat, indtil de kom i anden Klasse, men da *Venpiens* Grammatik ved Skoleaarets Begyndelse just var bleven auktoriseret af Direktionen for Univerfitetet og de lærde Skoler til fremtidig

Brug her ved Skolen, og tre af Klassens Disciple i deres første Skoleaar allerede havde gjort Bekjendtskab med den hidtil brugte, Nissens mindre Grammatik: saa lod jeg dem for indeværende Skoleaar ogsaa lære Dansk Grammatik efter Bog. Men snart fik jeg ved dette Forsøg en ny Anledning til at gjøre den Erfaring, at, hvad der er let for de Eldre, er det ikke derfor strax for de Yngre, hvis Eftertanke og Abstraktionsevne endnu ere saa lidet vrede, og at navnlig den Dansk Grammatik efter Bog er, som den Tydske og Franske, for Begyndere vanskeligere at bringe til Klarhed og til Anvendelse med Bevidsthed, end den Latinske, da der naturligviis ikke paa samme kan anvendes saa megen Tid, som paa den sidste. Derfor har jeg ogsaa fundet det rigtigst, ved Repetitionen at lade Disciplelene forbigaae alt det mindre Vigtige, for i det Mindste at kunne lære det Vigtigste tilgavn. For det næste Skoleaar vil Brugen af en trykt Grammatik blive endnu mere indskrænket, eller maaskee ophøre gandske. Tiden, der er bleven anvendt til dette Underviisningsfag, har i det forløbne Skoleaar været to Timer ugenligt, hvoraf den ene er bleven anvendt til Læsning, den anden til Stiil efter Diktat, og i begge er tillige examineret og gjennemgaaet Grammatik. For Fremtiden haaber jeg at skulle vinde endnu een Time ugenligt for dette Fag.

Til de skriftlige Arbejder efter Diktat er i denne Klasse meest bleven benyttet Hahns Kinderfreuden, ligesom jeg i anden og tredie Klasse især har benyttet samme Forfatters Stoff zur Bildung des Geistes und des Herzens, Bøger, der vel ere noget forældede, men dog indeholde herlige Materialier til Forstandsdaanelse, da en Mængde eenstydsige Ord deri ere sammenstillede og forklarede i et for de forskjelligte Aldere fatteligt

Sprog, og indflødte i underholdende Fortællinger. Af disse Fortællinger dikterer jeg da Disciplene et Stykke, som de maa skrive, og skrive saa smukt, som de formaae, for at Skriften tillige kan betragtes som en Øvelse i Kalligrafi, og saaledes tvende Fordele opnaaes paa een Gang. Og saa Stavnningen anvendes der saavel under Læsningen, som Skrivningen den fornødne Opmærksomhed paa, og ihenseende til Netskrivningen søger jeg at bibringe dem de nødvendige Regler. Men ved intet Underviisningsfag staaer Man mere forladt, eller famler Man mere iblinde, end ved Læren om Netskrivningen, og tyer Man i tvivlsomme Tilfælde til Lexikonnet, der skulde være vor Ledestjerne, saa leder ogsaa dette tidt os vild. Molbechs Ordbog maa naturligviis være den, hvortil Man meest holder sig, men ofte finder Man sig heller ikke der tilfredsstillet. Forunderligt nok, at Man i saa lille et Land som Danmark, ikke omstøder engang kan bringe Fasthed i et Sprog, der tales af en i Forhold til andre Nationer saa ubetydelig Folkemængde. I Frankrig, England og Tydskland hersker ikke den Usikkerhed og det Vilderede i Skriftsproget, som her. Derfor var det en herlig Tanke af Dr. Krarup, at forsøge paa at bringe Eenhed i Mangfoldigheden, Orden i Forvirringen, idet han *) har forenet sig med sine Lærere om at følge samme Orthografi. En saadan Forening er det eneste tænkelige Middel, (med Undtagelse af et Magtsprog), til engang at tilveiebringe den savnede Orden og Eenhed. Kun gjelder det da om at blive enige i sine Anskuelser om de Midler, der maae vælges til Dets medets Opnaaelse. Det Rigtige ligger naturligviis ogsaa

*) See Programmet fra Borgerdydsskolen paa Christianshavn S. 28.

her, som overalt, i Midten. At træffe denne „rette Midte“ er altsaa det, hvorefter Enhver maa stræbe, der oprigtigen og med Alvor ønsker at forjage alt det Baklende og Ubestemte, hvoraf den Danske Rettskrivning for Tidbliffet lider. En Tilnærmelse maa altsaa først tilveiebringes imellem de for Tiden meest gjeldende Partier, og denne vil, efter min Formening, kun derved kunne opnaaes, naar Man, Hver paa sin Side, slaer Noget af, og ikke halsstarrigt staaer fast paa sine Principer, som de ene rigtige, og kæmper for disse, som for Arne og Hjem. Molbechianerne og Raskianerne, (om jeg for Kortheds Skyld tør bruge disse Benævnelser,) ville naturligviis ikke strax kunne opgive Alt, hvad de ansee for det ene rigtige, og jo mere de af indre Overbeviisning, — og ikke enten af Bane eller Nyhedsfyge, — have tilegnet sig det, desto vanskeligere ville de kunne opgive det. Men det behøves heller ikke. Man slaer blot, som sagt, paa begge Sider Noget af, da vil sikkert dette først bevirke en Tilnærmelse, og dernæst Tilnærmelsen efterhaanden en fuldkommen Overeensstemmelse i det Mindste hos det større Fleertal af dem, der skrive. Et Forsøg er det dog altid værdt. Og Begyndelsen er jo allerede gjort derved, at Lærerne ved Borgerdydsskolen paa Christianshavn, der dog vist ikke alle forhen fulgte samme Rettskrivningstheori, have forenet sig i dette Diemsted. Hvad der har været muligt der, hvorfor skulde det ikke ogsaa kunne lade sig udføre for Flere? Der stiftes saa mange Foreninger i vore Dage, hvorfor da ikke ogsaa en Rettskrivningsforening? Og vilde da, som allerede andensteds er yttret, Dr. Krarup, som den, der gav det første Stød, stille sig i Spidsen for en saadan Forening, da vilde efterhaanden Flere og Flere, baade i og uden for Hovedstaden, slutte sig dertil.

Naar da Foreningen var stiftet, maatte efter min Forening dens første Foretagende være, at bekendtgjøre de Regler, hvorefter den agtede at gaae frem til Niemedets Opnaaelse, og, naar da disse vare prøvede og antagne af dens Medlemmer maatte de ved Offentliggjørelse bringes til almindelig Kundskab, for at Enhver, der følte sig overbevist om Sagens Bigtighed, kunde ved en skriftlig Erklæring tiltræde samme. Det andet Foretagende for Foreningen synes da at maatte være Udgivelsen af en lille Ordbog, hvori alle tvivlsomme og hidtil forskjelligt skrevne Ord maatte optages, saavel oprindeligt Danske, som de af fremmede Sprog, der have vundet Borgerret i Sproget, dog disse sidste med Barsomhed, og ikke flere, end netop de, hvortil vi ikke have et fuldkomment tilsvarende og Begrebet udtømmende Ord i vort eget Sprog. Dog dette er kun løst henkastede Forslag, hvis videre Drostning jeg gjerne overlader til dem, der med friskere Landskræfter nære samme Interesse *) for Sagen, som jeg. Men at jeg i Øvrigt skal bidrage til Sagens Udførelse Alt, hvad jeg efter Evne formaaer, følger af sig selv.

Af det jeg her skriver, vil det allerede saa temmeligt kunne sees, hvad Orthografi jeg følger. Jeg prøver Alt, og beholder, hvad jeg anseer for det retteste. Imidlertid er dog ogsaa jeg, som flere, endnu ikke gandske paa det Nene med enkelte Ord, hvilket jeg især har havt Leilighed til at bemærke ved min tilfældige Bestæftigelse med Underviisningen i Dansk her i Skolen i indværende Aar. Men just denne Omstændighed har ogsaa fremkaldt Ønsket hos mig om fastere Regler for vor Rettskrivning, for at det en-

*) Til dette Ord haves intet gandske tilsvarende i Danish; altsaa maa det beholdes.

gang kan bringes saavidt, at Man i tvivlsomme Tilfælde kan have noget Sikker og almindeligt Antaget at tye til. Vel kan Man i de fleste Tilfælde med Tillid og Haab om Oplysning tye til Molbechs Ordbog, og det gjør ogsaa jeg; men altid finder Man sig dog ikke tilfredsstillet. Uden i fjerneste Maade at ville nedsætte et saa fortrinligt Værk, som nysnævnte Ordbog, der har kostet Forfatteren saa mange Aars Anstrengelse, og udfyldt et væsentligt Savn, har jeg dog ikke i enhver Henseende kunnet vænne mig til den Retskrivning, som deri følges, om jeg end i flere har søgt at vænne mig dertil.

Inden jeg slutter disse Bemærkninger om Underviisningen i Dansk, (thi angaaende de øvrige Klasser vil jeg blot henbise til den kortere Optegnelse i de efterfølgende Skoleefterretninger,) vil jeg endnu tilføie nogle saa Ord om min egen Retskrivning.

Jeg skriver j og ikke i foran en Vokal i samme Stævelse i Ord, hvor det virkelig findes, derimod forkaster jeg det i Gæs, Kæmme, Kæmpe o. fl., hvori det ligesaa lidt findes, som i Hænder, Dæmme, Dæmpe.

Vokalerne e, i og u fordobles *) jeg omtrent efter de samme Regler, som ere angivne i Dr. Krarups Program S. 28. Dog finder jeg ingen Grund til at fordoble i i Ordet Papir, der uden Misforstaaelse ligesaa godt kan skrives med enkelt i, som Ordet Bispe i Molbechs Ordbog.

Det stumme e i Enden af Ord bortkaster jeg overalt, hvor det ikke behøves til Mærkebogstav; ogsaa i Ord, der komme af det Latinske ia, da denne Grund ikke forekommer at være tilstrækkelig, men det derimod snarere synes

*) Dette Ord skrev jeg bedre, hvis Sprogbrugen tillod det, med p end med b, da det baade i Latinen og Tydsken skrives med p.

lidt underligt, at skrive f. Ex. Theorie med e og Trylleri uden e i Enden.

Istedenfor c og ch bruger jeg i de fleste Tilfælde k. Ved intet Bogstav herster der større Usikkerhed, end ved dette. Dog gaar Brugen efterhaanden meer og meer over til k, og selv i Ord, der for faa Aar siden skreves meest med c, bruges allerede af Flere k, og inden faa Aar vil denne Brug endnu være almindeligere. Hvorfor da sinke ved Modstand denne Omgang, der dog engang vil gjøre sig gjeldende, og ved hvis Befordring et betydeligt Omraade vil være bundet paa Sprogrensningsgebetet? Men kan Man efter Ordbogen bruge k i Kasserer, Kaffelot, Kammerat, Komedie, Komeet,*) Krønike, Skatol, hvorfor da ikke ogsaa i Kasket, Kateket, Karakter, Insekt, Konfekt, Komma, Kontor, Korporal? Kan Man bruge k i Punkt og Punktum, Perikografi (S. XIX og XXVIII) hvorfor da ikke i Adjunkt, Interpunktion, Rektor, Lexikon, o. s. v.? Derimod er det vel rigtigst, i det Mindste indtil Videre, at beholde c foran Vokalerne e, i og y, f. Ex. i Censur, Citron, Cypress.

Bogstavet q synes at være en aldeles overflødig Figur i vort Sprog, saavel i indfødte som i fremmede Ord.

Istedenfor ph bruger jeg f, og findes det allerede i Ordbogen optaget i Elefant, Profet (der dog ogsaa er satset med ph); hvorfor da ikke ogsaa i Fantast, Filosof, Fosfor, Fysik, Triumf?

Ved adskillige Ord vakler Brugen imellem e og æ, og det er ved disse forbundet med Vanskeligheder, sikkert at bestemme, hvilket der er det rigtigste. Til saadanne Ord

*) Ved dette Ord er det fordobbelde e formodentlig en Trykfeil, da Planet og Profet ere skrevne med eet e.

Carlson,

henregner jeg: Rjede, kjælen, kjær, Glente, Stænte, Erter, hjælpe o. s. v. Ved enkelte af disse er jeg ligesaa tvivlsraadig, som Andre; men ubehageligt er det dog altid, i denne Henseende at befinde sig i et Vilderede, hvoraf Man selv med den bedste Villie ikke kan udrede sig. At bringe Lys i dette Mørke vil derfor blive Rettskrivningsforeningens Sag, hvis en saadan engang maatte komme istand.

Skoleefterretninger

fra

G o l d i n g l æ r d e S k o l e

for

Skoleaaret 1840-41.

Med forrige Skoleaars Slutning var Discipelantallet 39. Af disse dimitteredes til Universtetet: 1. Hans Valgard Steingrim Finsen. 2. Gerhard Christian Ploug. 3. Johan Henrik Laurig Grønlund. 4. Henrik Carl Wilhelm Find. 5. Johan Jakob Bruun. Til Examen Artium erholdt de følgende Karakterer:

	Udarbeidelse i Moderemaal.	Latin.	Latinſt Stil.	Græſk.
1. Finsen.	h. ill.	laud.	laud.	laud.
2. Ploug.	laud.	laud.	h. ill.	l. p. c.
3. Grønlund.	laud.	l. p. c.	laud.	l. p. c.
4. Find.	laud.	laud.	h. ill.	laud.
5. Bruun.	laud.	laud.	h. ill.	laud.
	Hebraiſk.	Religion.	Geografi.	Hiſtorie.
1. Finsen.	laud.	laud.	l. p. c.	laud.
2. Ploug.	laud.	laud.	l. p. c.	laud.
3. Grønlund.	laud.	laud.	laud.	laud.
4. Find.	laud.	h. ill.	l. p. c.	laud.
5. Bruun.	laud.	h. ill.	l. p. c.	laud.
	Arithmetik.	Geometri.	Tydſk.	Frantſk.
1. Finsen.	laud.	laud.	laud.	h. ill.
2. Ploug.	h. ill.	laud.	l. p. c.	laud.
3. Grønlund.	laud.	h. ill.	l. p. c.	laud.
4. Find.	h. ill.	h. ill.	laud.	laud.
5. Bruun.	l. p. c.	l. p. c.	laud.	laud.

Hovedkarakteren for dem Alle Laud.

Ved disses Bortgang blev Discipelantallet 34, der efter den offentlige Examen forøgedes med 2 nye Disciple, nemlig Jakob Marius Elieser Christian Gad, en Søn af Pastor Gad i Herslev, og Carl Frederik Rjær, en Søn af Kammerraad Rjær til Straarup, af hvilke den første kom i 3die, og den anden i 1ste Klasse. Men i Aarets Løb 2 Disciple udgaaede, nemlig Morten Chr. Eilshov strax efter den offentlige Examen i Oktob. 1840, og Hans Søren Oluf Claudius Groofs i Marts 1841. Discipelantallet er altsaa for Tiden, som ved Skoleaarets Begyndelse, 34, der ere saaledes fordeelte:

Sjerde Klasse.

- 1) S. H. S. Finseu.
- 2) C. L. Vaupell.
- 3) E. F. C. A. Møller.
- 4) J. Hastrup.
- 5) P. H. Hastrup.
- 6) B. M. C. Drenboll.
- 7) B. A. T. Ingversen.

Af disse udgjøre No. 1-6 øverste, og No. 7 alene nederste Parti.

Tredie Klasse.

- 1) C. C. H. Grønlund.
- 2) J. P. R. Bruun.
- 3) R. P. Petersen.
- 4) P. N. Rjær.
- 5) C. C. Grandjean.
- 6) J. M. C. C. Gad.

- 7) P. P. Loft.
- 8) B. E. Vaupell.
- 9) F. G. H. Grønlund.

Af disse udgjøre No. 1, 2, 4, 5, 7, 8 øverste og No. 3, 6, 9 nederste Parti.

Anden Klasse.

- 1) P. Kragh.
- 2) J. N. Johannsen.
- 3) M. C. L. Poulsen.
- 4) P. R. Blichert.
- 5) A. E. L. Eising.
- 6) B. S. E. Møller.
- 7) F. J. Findi.
- 8) J. L. D. Strarup.
- 9) J. Vaupell.
- 10) N. Kralund.
- 11) J. J. D. Albinus.
- 12) J. Madsen.
- 13) P. R. Vaupell.
- 14) E. D. Schwensen.

Af disse udgjøre No. 1-9 øverste, No. 10-14 nederste Parti.

Første Klasse.

- 1) C. F. Carlsen.
- 2) C. F. Rjør.
- 3) G. M. Fischer.
- 4) A. S. Ulmann.

Af disse udgjøre No. 1, 3, 4 øverste, og No. 2 nederste Parti.

Med Lærerpersonalet er der i indeværende Skoleaar ingen Forandringer foregaaet. Formedelst Adjunkt Bangs vedvarende Sygdom ere hans Underviisningsfag, som i sidste Halvdeel af forrige Skoleaar, saaledes ogsaa i dette, imod Timebetaling, bleven besørgede af Skolens øvrige Lærere, dog med den Forandring, at Underviisningen i Hebraisk er gaaet over fra Adjunkt Wittrup til Adjunkt Jürgensen. Underviisningen i Sang, hvortil der hidtil har været indrømmet Time lærer Filstrup 2 Timer ugentligt, har siden Nyaar været overdraget til Adjunkt Wittrup med 4 Timer om Ugen for de af Skolens Disciple, som dertil have Anlæg, hvorimod Underviisningen i Instrumentalmusik, der besørges, som hidtil, af Organist Rasmussen, er indskrænket fra 6 til 4 Timer; Alt ifølge den kongelige Direktions Approbation. Ligeledes er ifølge samme Underviisningen i Geografi i 1ste Klasse interimsistisk bleven tillagt Adjunkt Bryndum, som Lærer i

Geografi i de øvrige Klasser. Ved disse og endnu enkelte mindre betydelige Forandringer, er det blevet nødvendigt at omslytte adskillige Timer, hvilket lettest vil kunne bemærkes ved at sammenligne efterfølgende Lektionstabel med den, som findes aftrykt i mine Skolefosterretninger fra forrige Aar S. 16. .

	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.
8-9.	4. Hebraisk J. 3. Græsk Br. 2. Latin Bj. 1. Skrivning J.	Religion . W. Latin . Bj. Græsk . Br. Fransk . . J.	Arithmetik W. Græsk . Br. Latin . Bj. Fransk . J.
9=10.	4. Latin . Gr. 3. Latin . Bj. 2. Historie Br. 1. Religion W.	Græsk . Bj. Historie . Br. Religion . W. Latin . . J.	Latin . Gr. Latin . Bj. Historie . Br. Religion W.
10=11.	4. Græsk . Bj. 3. Religion W. 2. Naturhist. C. 1. Geografi Br.	Tydsf . Gr. Geometri W. Latin . Bj. Historie . Br.	Græsk . Bj. Tydsf . Gr. Arithmetik W. Latin . . J.
11=12.	4.) Gymnastik Br 3.) 2. Tydsf . J. 1. Naturhist. C.	Latin . Gr. Hebraisk . J. Skrivning J. —	Gymnastik alle Klasser Br.
2=3.	4. Historie Br. 3. Naturhist. C. 2. Latin . Bj. 1. Latin . J.	Lat. Stil Gr. Lat. Stil Bj. Geometri W. Tydsf . . J.	Historie . Br. Religion W. Dansk . Gr. Tydsf . J.
3=4.	4. Lat. Stil Gr. 3. Fransk . C. 2. Lat. Stil Bj. 1. Historie Br.	L. St. og Lat. Gr. Lat. Stil Bj. Geografi . Br. Latin . . J.	Lat. Stil Gr. Geografi Bj. Fransk . C. Latin . . J.
4=5.	4. Latin . Gr. 3. Arithmetik W. 2. Fransk . C. 1. Regning J.	Historie . Br. D. el. Tydsf St. Gr Lat. Stil Bj. Regning . J.	Tydsf . Gr. Skrivning J. Græsk . Br. Regning . J.
5=6.	4. Dansk . Gr.	1. Skrivning J.	

Desuden Sang og Musik, 4 Timer for hvert Fag,

tabel

for Skoleaaret 1810-11.

Torsdag.	Fredag.	Løvedag.
Hebraisk . . . J.	Religion . . . W.	Geometri . . . W.
Latin . . . Bj.	Græsk . . . Br.	Latin . . . Bj.
Græsk . . . Br.	Latin . . . Bj.	Græsk . . . Br.
Skribning . . . J.	Fransk . . . J.	Tydsk . . . J.
Græsk . . . Bj.	Latin . . . Gr.	Græsk . . . Bj.
Græsk . . . Br.	Latin . . . Bj.	Historie . . . Br.
Skribning . . . J.	Arithmetik . . . W.	Geometri . . . W.
Latin . . . J.	Regning . . . J.	Latin . . . J.
Latin . . . Gr.	Arithmetik . . . W.	Latin . . . Gr.
Historie . . . Br.	Tydsk . . . Gr.	Geometri . . . W.
Latin . . . Bj.	Geografi . . . Br.	Fransk . . . E.
Regning . . . J.	Latin . . . J.	Historie . . . Br.
Geografi . . . Br.	Hebraisk . . . J.	Fransk . . . E.
Arithmetik . . . W.	—	Hebraisk . . . J.
Naturhist. . . E.	Dansk . . . Gr.) Gymnastik. Br.
Dansk . . . Gr.	Geografi . . . Br.	
Geometri . . . W.	Fransk . . . E.	Geografi . . . Br.
—	Geografi . . . Br.	Lat. Stil . . . Bj.
Lat. Stil . . . Bj.	Latin . . . Bj.	Skribning . . . J.
Geografi . . . Br.	Latin . . . J.	Dansk . . . Gr.
Lat. Gram. . . Bj.	Historie . . . Br.	—
Dansk . . . Gr.	Latin . . . Bj.	—
Religion . . . W.	Tydsk . . . J.	Historie . . . Br.
Latin . . . J.	Naturhist. . . E.	—
Religion . . . W.	Nov. Test. gr. W.	—
Lat. Stil . . . Bj.	Fransk . . . E.	—
Tydsk . . . J.	—	—
—	—	—

Ristevæis i Timerne 5-7.

Adjunkt Wittrup, der under 6 Juni f. A. var bleven bestiftet til fast Adjunkt her ved Skolen, blev i Forbindelse med den sædvanlige Translokationshøitidelighed den 14 Oktober offentlig indsat i dette sit Embede. Ved denne Leilighed holdtes følgende Tale:

Høifæredede Medborgere!

Elskede Disciple!

Bort Skoleaar er da atter henrundet, og Aarets Gjærning fuldendt inden disse snævre Mure. Hurtigt randt dets Dage hen i rastløs Sysslen med verlende Beskæftigelser; thi just disse bestandige Afverlinger i Skolelivet af Videnskaber og Sprog, af lettere og sværere Dage, af Læsetid og Ferier gjør, at Tiden synes kortere, end den virkelig er, saa Man, naar en Uge eller Maaned er henrundet, stundom spørger sig selv: hvor er den bleven af? Som Aarets første Dag efter vor borgelige Tidsregning, og som selv vore enkelte Fødselsdage stemme det tænkende Menneske til alvorlige Betragtninger, saaledes skal ogsaa Skolens Aarsfest, — og kan heller ikke andet, — hos Forældre, Lærere og Disciple vække alvorlige Betragtninger, Spørgsmaal og Forsætter. Ved disse Betragtninger vil jeg dvæle nogle Dieblkke, idet jeg anbringer dem som Indledningsord til det, der egentligt har samlet os her, til at bekjendtgjøre Resultatet af den nysfuldendte Examen, og ved Karakterernes Dplæsning at aflægge offentligt Regnskab for Disciplenes Flid og Fremgang i det nys forløbne Skoleaar.

Til alvorlige Betragtninger stemmer Skolernes Aarsfest Disciplenes Forældre, hvis de virkelig elsker deres Børn, som de bør, og ønske, at de i Skolen skal

gjøre den størstmulige Fremgang saabel i Kundskaber som i Sædernes Forædling. Derfor bør vi da som Forældre, (thi jeg taler her i den dobbelte Egenkab af Lærer og Fæder), som Fædre bør vi da tage Spørgsmaal som disse i alvorlig Betragtning: om vi ogsaa i det forløbne Skoleaar med Oberlæg og Alvor have arbeidet paa at forædle deres moralske Karakter, hvor det gjordes behøv; om vi ikke ved for megen Nos have nærret deres Forsængelighed, eller ved al for hyppig og uafsladelig Daddel have undertrykt og kvalt de bedre Følelser i deres Hjerter, men med Sindighed ledet Vressfølelsen til Alt, hvad der var ædelt og godt; om vi ogsaa have bidraget Alt, hvad der stod i vor Magt til vore Sønners aandige Uddannelse og Forædling; om vi have haft et vaagent Øie med deres Privatflid og Forretninger udenfor Skolen, med deres Læsen og Arbeiden hjemme, uden hvilket dog Fremgangen i Skolen umuligt kan være saa god og saa stor, som den burde, og som vi dog i Grunden alle ønske, at den skulde være, om vi have søgt, saavidt det stod til os, at borttrydde de Hindringer for denne Fremgang, der kunde borttryddes, og ikke ved Forsømmelsen heraf have vanskeliggjort vore egne Børns sikke og stadige Fremgang i Skolen; om vi, saavidt det stod til os, have sørget for deres usforstyrrede Ro til at læse hjemme, for de nødvendige Skolebøger, og hvad Mere dermed staaer i Forbindelse.

Til alvorlige Betragtninger fremmer ogsaa Skolernes Marsfest os, som Lærere. Have ogsaa vi i det hendirundne Aar været og virket for vor Skoles Ære og dens Disciples Lærv, hvad vi kunde og burde være og virke? Have vi efter Evne hjulpet den Svage, opmuntret den Frygtfomme, og med Blidhed og Selsfølelse tugtet den Raade, saa at Svagheden blev styrket, Frygten formindsket,

og Raadheden dæmpet og undertrykt? Have vi søgt med Aandens Blik at gjenneffue Barnejjælens Natur og Besskaffenhed, og at udgrandste hvad der rører sig derinde, for med redelig Stræben at udfinde de bedste Midler til at udbille dette efter enhver Discipels egen Personlighed, saa at Hengivenhed og Tillid, og ikke Bitterhed og Had blev Frugten af vore Bestræbelser? Have vi med Taalmod, uden at trættes, baaret over med den mindre Begavedes Svaghed, og ogsaa søgt at udbille hans ringere Evner til den Grad af Modenhed, som de her kunne naae? Have vi med Kjærlighed og Alvor ledet den Feilende, der var geraadet paa Afveie, til atter at vende tilbage paa Pligtens og Dydens Veie; have vi lettet ham denne Tilbagegang og ikke ubarmhjertigen brudt Staven over hans Hoved og udfødt ham af vort Samfund? Kunne vi med Haanden paa Hjertet sige, at vi have gjort Alt, hvad der stod i vor Magt, for at ikke en Eneste af de os betroede unge Mennesker skulde vorde fortabt for Tid og Ewigbed? Have vi ret betænkt, hvad vi ere enhver Fader og Moder skyldige, der have betroet os det Kjæreste de eiede, deres Børn, til Dannelse og Underviisning, hvad vi ere Staten skyldige, der satte os i denne Stilling og anviste os denne Virkefreds, og hvad vi ere vor egen Værelse skyldige, idet vi modtogte dette Kald og paalagde os disse Forpligtelser? Have vi arbeidet, hvad vi kunde, paa vor egen Uddannelse og vore Kundskabers Forøgelse, og ikke alt for tillidsfuldt troet, at den, Gud giver et Embede, ham giver han ogsaa Forstand? Have vi været huusholderste med vor Fritid, og ved eget fortsat Studium stræbt at holde Skridt med Tiden, og at tilegne os dens Frembringelser i ethvert vigtigt statsborgerligt Anliggende.

Dg naar stundom Meningsforffjellighed skulde opstaae

iblandt os, have vi da stedse, som det egner sig den danske Mand, med Velvillie og som den, der selv kan feile, havt aabne Ører for Modgrunde, og ikke altid søgt at gjøre vore egne Meninger til de ene gjeldende? Have vi, om Sligt skulde indtræffe, da ret betænkt, at vi dog arbejde alle til eet og samme store Maal, Landernes Udvikling og Forædling, og arbejde alle med redelig Stræben og den bedste Villie, og at altsaa en alt for stærkt fremtrædende Opposition kan i vor lille aandelige Stat, saavel som i den større verdslige, have uberegnelige Følger? Splid og Tvedragt have ødelagt og forstyrret de største, hvor meget lettere da ikke de mindre Samfund og Forbindelser! Vi syle og færdes dog alle i een og samme Wiingaard, og gjøre alle den samme store Herres Gjerning, for hvis bedre eller slettere Nøgt vi engang alle skulle stedes til Regnskab; og Held da Enhver, der, idet han stræbte at forædle Andre, ogsaa har forædlet sig selv, og saaledes kan aflægge dette Regnskab med Frimodighed og uden at frygte for Frelserens Ord: Ve den, fra hvem Forargelsen kommer!

Til alvorlige Betragtninger skal endeligt ogsaa Skolernes Marsfest stemme Eder, J, som endnu beklæde denne Skoles Bænke, og som indsatte her, for atter at udgaae herfra, berigede med Kundskaber og forædlede i Hjertet, at J kunne vende nyttige Borgere i Herrens store Rige. Have ogsaa J anvendt det henrundne Aar, som J kunde og burde? Have ogsaa J ret benyttet den Leilighed, der her er Eder givet til at samle Forraad for de kommende Dage, Forraad af Kundskaber og gode Lærdomme til Forstandens Oplysning og Hjertets Forædling? Have J uførtroent stræbt at gjøre stadige og sikke Fremstrid paa den valgte Bane, og holdt ud indtil Enden med det samme freidige

Mod, hvormed I begyndte, saa at ikke det mindre Tillok-
 kende har køllet Eders Iver, ikke Banfæligheder formind-
 sket Eders Lyft eller knækket Eders Mod? Have I skjenket
 enhver Underviisningsgjenstand den samme udeelte Kjærlig-
 hed og været lige opmærksomme i alle Timer og ved alle
 Sag? Har den Flygtige og Udsprede søgt at overvinde
 sin Flygtighed, behersket sit Die og behersket sit Dre, saa de
 stode aabne, for hvad der gjennem samme skulde bringes til
 Forstanden? Have I ogsaa vaaget over Eders sædelige
 Opførsel? Har den Wilde og Støiende søgt at dæmpe sit
 Wildskab, den Trettekjære og Stridbare sin Lyft til Trette
 og Strid? Har den Bydende og Herkesyge søgt at be-
 tvinge denne Tilbøielighed, og vænt sig til en mildere og
 fredsfommeligere Tænkemaade? Have I ogsaa tænkt paa,
 at I gjøre Eders Forældre Glæde, den største og rene-
 ste Glæde ved Eders Flid og gode Opførsel, og at det saale-
 des staaer i Eders Magt ved uførtroden Anstrengelse og
 ved Opmærksomhed paa Eders Opførsel at afbetale en Deel
 af Eders Gjæld til dem, af alt det Meget, som I ere dem
 skyldige for deres Omhu og Kjærlighed og saa mange Op-
 ofrelser fra den Tid, da I endnu ikke kunde tale og lige
 indtil den Dag idag? Glemmer aldrig dette, naar Arbej-
 det stundom bliver tungt og Byrden for svær, naar Ud-
 spredelser kalde og Fristelser lokke, og I hellere vilde hen-
 slænge den trættende Bog! Glemmer da aldrig, at, ligesom
 et godt Rygte er den bedste Arv, som Børn kunne mod-
 tage af deres Forældre i Døden, saaledes ere ogsaa vel-
 opdragne Børn det bedste Efterladenskab fra Forældre til
 Staten, naar de selv ere gangne heden. En god Søn er
 sin Faders Ære og sin Moders Stolthed og en Prydelse
 for sit Fædreland.

Som Skolernes Aarsfest stemmer Disciplene i Alminde-

lighed til alvorlige Betragtninger og til gode Forsætter, saaledes maa dog denne Fæst især vække faste Forsætter hos Eder, I, som nu kun have et Aar tilbage til at vandre her iblandt os, hvis I bruge det, som I vor. Er det Eders fulde Alvor, at I om et Aar ville forlade denne Skole saa fuldkomne, som I kunne vorde, da tvivler jeg ikke paa, at I ogsaa ville gjøre Alt, hvad der staaer til Eder, for at opnaae denne Fuldkommenhed. Er det Eders fulde Alvor, at I ville gjøre Eders Forældre Glæde og Fædrelandet Gavn, og erhverve Eder selv den bedste Skat i Aandens Oplysning og Sindets Tilfredshed, da ville I ogsaa anvende den Tid, I endnu have her tilbage, saa nyttigt og hensigtsmæssigt, som det staaer i Eders Magt; da ville I lytte til Eders Læreres Vink, følge de Eldres Raad, og søge at betvinge hver modstridende Følelse i Eders sandselige Natur. Er det Eders fulde Alvor, med alle Baaben at bestaae Kampen for omfider at vinde Seirens Palme, da ville I, for at jeg skal bruge et bibelsk Udtryk kjøbe den beleilige Tid, afskrifte den hørt Dieblif, I kunne og gjøre det til Eders Eiendom, idet I samle Eder saadanne Skatte, som hverken Møl eller Rust, hverken Ild eller Sværd kan tilintetgjøre.

Saa udfylder da, mine kjære unge Venner! det nu begyndende Skoleaar med idel nyttig Gjerning! Bærer huusholderiske med Eders Tid og de enkelte Timer! Arbejder usfortrodent baade tidligt og sildigt! Studerer ved den natlige Lampe, studerer om Dagen, forat I i dette Aar kunne ret erhverve Eder Fasthed og Sikkerhed i ethvert Underviisningsfag, og naar Aaret er omme, med Ære drage herfra, med eensstemmigt Vidnesbyrd fra alle Eders Lærere om tilstrækkelig Modenhed for Høistolen og den der be-

staaende Prøve. Dette vil være mit, dette Eders øvrige Læreres, dette Eders Forældres kjæreste Ønske.

Til disse Betragtninger har vor Skoles Marsfest denne Gang givet mig Anledning. De samle sig alle i en nyttig Anvendelse af Tiden, for sig og for Sine, for det Timelige og det Mandelige, medens den endnu hører os til. Vi lese kun een Gang; men skulle vi ikke vandre bevidstløse og som i Blinde Veien fra Buggen og til Graven, skal vort Liv ikke være hensigtsløst og uden Betydning, da skulle vi opfylde det med Værker, der endnu kunne leve, naar vore Been alt smuldre i Jorden.

Dg nu har jeg kun det Ønske tilbage, at mine Ord maa finde Gjensklang i Alles Hjerter, i Forældres, Læreres og Disciples, saa at vi alle, idet vi gjøre hver sin Gjering, dog kunne arbejde og virke i Forening til det samme store og ophøiede Maal: Mandens og Hjertets Forædling.

Endnu har jeg et kjært Øverb at fuldbyrde, idet jeg offentlig nævner Dem her, vor Embedsbroder J. Ch. Witttrup, som fast beskiftet Lærer ved denne Skole, og Medarbejder til det samme ophøiede Maal, hvortil vi alle stræbe, til Ungdommens Landsudvikling og Forædling, og paa Embedsvegne indsætter Dem i dette Deres Kald, hvortil De allernaadigst er udnævnt ifølge nærværende Bestalling:

Saa leve og virke De da med usvækket Lyft og Iver for dette Deres Kald! Gid dets Sysler maae være Deres Glæde, og dets Byrder styrke Deres Kraft! Og saa Dem foresvæve stedse den Tanke, at vi arbejde alle i den samme store Herres Biingård, og at vi engang alle skulle aflægge Regnskab for vort Dagværk! Gid dette Værk altid maa være Dem en kjær og behagelig Gjering, og gid De altid

maa spore ret mange heldige Følger af Deres Bestræbelser, og for disse finde den bedste Løn i Deres Medborgeres Agtelse, Disciplenes Kjærlighed, — i Deres egen Bevidsthed! — Saa skienke da al Gudheds Giver Dem og os alle til vor Gjærning sin bedste Velsignelse!

Ihenseende til Lære- og Læsebøger er der med den Kongl. Direktions Samtykke skeet følgende Forandringer: Hjorts mindre Tydske Grammatik er antaget til Brug i 1ste og 2den Klasse, Bentziens Danske Grammatik i de 3 nederste Klasser, Bergs Lærebøger i Mathematiken i de 3 øverste Klasser, Flors Danske Læsebog, Jensens Beskrivelse over Palæstina og Vujejens Romerske Antikviteter i 4de Klasse.

Underviisningen i alle Klasser har i de forskjellige Fag været følgende:

Latin. 1ste Klasse, nederste Parti: i Blochs Elementarvog Grammatiken indtil Syntaxis, og Læsebogen 1ste Kursus: B. Stykkerne fra No. I til XI; og øverste Parti: i Blochs Elementarvog, 2det Kursus: Fabulæ *Æsopicæ*, *Narratiunculæ*, *Narrationes* og af *Fabulæ poeticæ* No. 1=17, samt hele Grammatiken i samme Bog. — 2den Klasse: Cornelius, fra Conon til M. P. Cato, samt 1ste Bog af Phædri Fabler. I Badens Grammatik er gennemgaaet og læst forfra indtil Verbet. Stil 3 Gange ugenligt. — 3die Klasse: Ciceros Taler for det Ma-

nilisfe Lovforslag og for Roscius Amerinus; Ciceros Breve S. 155=276, Blochs Udg.; Dvids Forvandler 6te Bog B. 1=145. I Badens Grammatik er gennemgaaet og læst § 158=170 og § 175=181, II. — 4de Klasse: Lælius og Cato Major, Æneiden 3die B. og af Horaz Dderne 1ste og 2den B., Brevene 2den B., samt Ars poetica. Med Kandidaterne er repeteret Alt, hvad der skal opgives til Artium. Desuden har den Discipel, som udgjør nederste Parti, læst i Sommerhalvaaret med 3die Klasse af Ciceros Breve det samme, som der er læst. Af Lat. Stile er der sædvanligt skrevet 2 om Ugen hjemme og en Extemporalstil paa Skolen, samt en Versfon omtrent hver 14de Dag. I Badens Grammatik er gennemgaaet og læst Syntaxis, og med Kandidaterne tillige repeteret den etymologiske Deel. I Bojesens Romerske Antikviteter er læst S. 1—59, og desuden Brohms Mythologi.

Græsk. 2den Klasse, nederste Parti: Langes Grammatik fra Begyndelsen indtil § 37, (i Udtog), og i Blochs Elementarvog 1ste Kursus: I, 1—14; II, 1—22; III, 1—26; IV, 1—25; V, 1—16; VI, 1—9; VII, 1—12; VIII, 1—19; IX, 1—32; øverste Parti: i Langes Grammatik begyndt med Verbet og fortsat indtil Adverbiet, (i Udtog), og i Blochs Elementarvog af 1ste Kursus: IX, a, 78—142; IX, b, 1—31; X, 1—32; XI, 1—18; XII, 1—11; XIII, 1—13, og af 2det Kursus: I, 1—27; II, 1—9; III, Uranos 1—4, Kronos 1, Zeus 1. 3die Klasse: Lucians Somnium og Timon, samt Homers Iliade 2den Bog, B. 1—495. Langes Grammatik indtil Adverbierne. — 4de Klasse: Lucians Timon c. 34—58; Dialogi deorum III, VII, XII, XIII, XIV, XVI, XXV, XXVI; Dialogi deorum marinorum II, V, IX, XI; Herodots 8de Bog, Platøs Crito, og Homers

Odyssee 3, 6, 8, 10, 11te Bog. (Istedenfor Hebraisk have 3 Disciple læst af Iliaden 4de og 6te, og af Odysseen 1, 2 og 5te Bog samt de ovennævnte 5 Bøger af Odysseen.) J Langes Grammatik læst fra Adverbierne og til Enden af Bogen.

Hebraisk. 3die Klasse, nederste Parti: Genesis, 1ste Kap., og i Lindbergs Udtog af Grammatiken § 1—27; øverste Parti: Genesis, 2—8de Kap., og i Lindbergs Udtog af Grammatiken § 22—36. 4de Klasse: nederste Parti: Genesis, 4—28de Kap. og Lindbergs Grammatik; øverste Parti: hele Genesis og Lindbergs Grammatik.

Dansk. 1ste Klasse: Molbechs Læsebog til S. 86 og det Vigtigste af Bengiens Grammatik S. 5—48, samt skrevet Diktat hver Uge. — 2den Klasse: Enkelte Affnit af Malling, Bengiens Grammatik S. 1—66, samt een Gang om Ugen skriftlige Øvelser, snart ordret efter Diktat, snart lidt friere efter mundlig Fortælling. — 3die Klasse har brugt Krossings Læsebog og Arel og Valborg til Øvelse i mundligt Foredrag. Bengiens Grammatik S. 3—75. Skriftlige Øvelser. — 4de Klasse: Til Foredragets Danelse er benyttet udvalgte Stykker af Flors Læsebog samt Arel og Valborg, da af denne fleest Exemplarer var at erholde. Foruden Religionsafhandlinger ere ogsaa leveret enkelte over andre Gjenstande. Dernæst ere ogsaa Versionerne fra Latin bleven bedømte med Hensyn til Dansken og Fremstillingen. Rahbeck „Om den Danske Stil,“ Side 1—38.

Tydske. 1ste Klasse: Riises mindre Læsebog S. 69—146 og Hjorts lille Grammatik. — 2den Klasse: Riises mindre Læsebog S. 94—182; i Hjorts større Grammatik har nederste Parti læst § 161—428, og øverste Parti § 1—460. — 3die Klasse Hjorts Læsebog S. 100—

174 og i Sammes Grammatik § 494—694; Tydsk Stil hver 14de Dag. — 4de Klasse: J Hjorts Læsebogs prosaiske Afdeling S. 325—432 og i den poetiske S. 605—644; i Grammatiken hele Syntaren, desuden nederste Parti § 1—492.

Fransk. 1ste Klasse: Borrings Manuel des enfants S. 5—64 og i Sammes Grammatik § 1—53. — 2den Klasse: Borrings Manuel des enfants, 1837, S. 97—106 og fra S. 140 til Enden af Bogen; dernæst i Borrings Læsebog for Mellemklasserne S. 1—15. Borrings Grammatik, 1839, den etymologiske Deel. — 3die Klasse: Borrings Læsebog for Mellemklasserne S. 109—168, og i Borrings Grammatik: Formlæren og af Syntaxis til Pronomerne. — 4de Klasse: Borrings Etudes littéraires S. 109—288, Deichmanns Grammatik til Syntaxis og i Borrings Syntaren til Pronomerne.

Religion. 1ste Klasse: i Valles Lærebog 4de, 5te og af 6te Kap. til Pligterne mod Næsten; i Herslebs mindre Bibelhistorie fra Esras til Lidelseshistorien; af Psalmebogen er læst 14 Psalmer. — 2den Klasse: Valles Lærebog 4de, 5te og 6te Kap.; øverste Parti repeteret hele Bogen. Herslebs mindre Bibelhistorie fra Esras til Bogens Slutning; desuden øverste Parti repeteret forfra indtil Esras. Af Psalmebogen er læst 20 Psalmer. — 3die Klasse: af Fogtmanns Lærebog Indledningen, 1ste Kap. og 1ste, 2det og 4de Afsnit af 2det Kap.; øverste Parti tillige repeteret 1ste og 2det Afsnit af 3die Kap., og i Herslebs større Bibelhistorie fra det nye Testamente til Apostlernes Historie; øverste Parti tillige repeteret det gamle Testaments Historie. — 4de Klasse: Fogtmanns Lærebog § 59, om Pligterne, til Bogens Slutning; Herslebs større Bibelhistorie fra 6te Periode til Bogens Slutning. Matthæi Evangelium Kap. 27=28, samt Kap. 1=15.

Med Kandidaterne er hele Lærebogen, Bibelhistorien og Evangeliet repeteret. Tjensens Beskrivelse over Palæstina.

Historie. 1ste Klasse: i Kosfods fragmentariske Historie fra Begyndelsen til Reformationen. — 2den Kl.: i Kosfods store Historie Frankrig fra Ludvig den 14de og England. — 3die Klasse: efter samme Lærebog Frankrig fra Ludvig den 14de, England, samt Danmark og Norge til 1340. — 4de Klasse: efter samme Bog Danmark og Norge, Nederlandene, Tydskland, Helvetien og Italien. Medens Kandidaterne repeterede, har nederste Parti læst Sverrig, Rusland og Preussen indtil Frederik den Stores Død.

Geografi. 1ste Klasse: efter Jagerslevs lille Geografi Asien, Afrika, Amerika og Australien. — 2den Kl. Frankrig, Helvetien, Italien, Ungarn, Tyrkiet og Grækenland, efter Riises Lærebog. — 3die Klasse: Italien, Tyrkiet, Ungarn, Asien, Afrika, Amerika og Australien. — 4de Klasse: i Riises Lærebog begyndt med Frankrig og læst Bogen ud; i Estrups Grundlinier af den gamle Geografi læst fra Dacien til Bogens Slutning.

Naturhistorie. 1ste Klasse: efter Riisens Lærebog Amfibierne og Fiskene og af Planteriget Indledningen samt endeel Planter. — 2den Klasse: Amfibierne og Fiskene, og af Planteriget Indledningen samt forskellige Planter, eftersom disse ere fundne ved de botaniske Ekspeditioner. — 3die Klasse: Pattedyr, Fugle og Amfibier.

Arithmetik. 1ste Klasse: efter Cramers praktiske Regnebog fra Regula de tri i hele Tal indtil Terminers Reduktion. — 2den Klasse: nederste Parti: Bergs Arithmetik, 2den Udgave, forfra til 3die Kap.; øverste Parti: (tildeels efter Bjørn) Læren om Bogstavregning, Tals Delelighed og Brøk til Decimalbrøk. — 3die Kl.: (tildeels efter Bjørn) Multiplikation af Division i Bog-

stavregning, Tals Delelighed, Brok og Decimalbrok; øverste Parti desuden repeteret forfra indtil Bogstavregning. — 4de Klasse: (tildeels efter Bjørn) Læren om Tals Delelighed, Brok, Kjedebrok, Decimalbrok, arithm. og geometr. Forhold og Proportioner, samt foretaget de herhen hørende praktiske Øvelser; med Kandidaterne er tillige repeteret det Øvrige af det i Arithmetiken til Examen artium befalede Pensum.

Geometri. 2den Klasse, nederste Parti: Bergs Geometri forfra til 3die Kap. — 3die Klasse: Geometri (efter Bjørn) § 60—110, og tillige gennemgaaet Proportionslæren, som Indledning til Afsnittet om Figurers proportionale Sider og deres Lighedsmethode, § 99 og følgende; øverste Parti desuden repeteret forfra til § 60. — 4de Klasse: efter Bjørns Geometri forfra til § 127; med Kandidaterne er hele Plangeometrien repeteret.

Kalligrafi, 3 Timer i 1ste, 3 i 2den og 1 i 3die Kl.

Desuden Instrumentalmusik, som forhen meldt, i 4 Timer for 4 Disciple, der undervises særskilt, hver i 1 Time om Ugen, og Sang i 4 Timer skiftesviis for 15 Disciple, der hver 14de Dag samles til firstemmig Sang.

Den gymnastiske Undervisning er i indværende Skoleaar foretaget hele Aaret igjennem med Undtagelse af de koldeste Winterdage, og Svømmeøvelserne ere iaar foretagne noget hyppigere end i forrige Aars ugunstige Sommer, skjøndt dog ogsaa iaar undertiden Regnen og den i lidt Blæst med Bansekigheder forbundne Øvelse fra Baade langt ude i Fjorden, saavel som den Omstændighed, at Baadene i tvivlsomt Veir maae inden Middag bestilles omtrent en halv Miil herfra i de saakaldte Strandhuse, have lagt Hindringer i veien for disse Øvelser. — Examen i Svømning afholdtes Lørdag den 21 August under

Oversvarelse af Bataillonskirurg Eschricht og Rektor,
som Censorer.

Da den aarlige Stipendiesum her ved Skolen for flittige og trængende Disciple er meget ubetydelig, nemlig 39 Rbd., hvortil af Skolekassen føies 1 Rbd. for at afrunde Summen, saa kan naturligviis kun faare faa nyde Godt af denne Begunstigelse, og ønskeligt var det, om der, som for flere Skoler i de senere Aar, kunde findes Udvei til at afhjælpe dette, for Forældre med mange Børn ofte følelige Savn. I dette Aar have følgende Disciple haat Stipendium: P. H. Rastrup 20 Rbd., P. Kragh 10 Rbd. og J. A. Johannsen 10 Rbd., for de 2 første at oplægge, for den sidste at udbetale. Rastrup, for hvem Alt bestandigt er bleven oplagt, har ved sin Dimission iaar 49 Rbd. Fri Underviisning have i dette Skoleaar følgende haat:

- 1) E. L. Vaupell, 2) S. H. S. Finzen, 3) M. E. F. C. Møller, 4) J. Rastrup, 5) B. A. L. Ingversen, 6) J. P. R. Bruun, 7) E. C. H. Grønlund, 8) E. C. Grandjean, 9) B. L. Vaupell, 10) P. Loft, 11) N. P. Petersen, 12) J. G. H. Grønlund, 13) M. E. L. Poulsen, 14) M. E. L. Eising, 15) B. S. E. Møller, 16) P. R. Blichert, 17) J. D. L. Strarup; og Underviisning for nedsat Betaling: 1) F. Find, 2) E. D. Schwensen, 3) N. Kralund.
-

Da jeg har begyndt at udarbeide en fuldstændig Fortegnelse over Skolens Bibliothek, for at indlemmes i næste Aars Skoleesterretninger, saa tillader jeg mig for indeværende Aar at lade Bibliothekets Tilvæxt uberørt.

Fra Kolding lærde Skole dimitteres iaar til Universitetet følgende 6 Kandidater:

1. Søren Hilmar Steindor Finsen, Søn af By- og Herresfoged Finsen i Ringkjøbing.

2. Christian Theodor Baupell, Søn af Major v. Baupell ved Landseneerregimentet i Kolding.

3. August Erik Frederik Carl Møller, Søn af afdøde Marskandiser Møller i Kjøbenhavn.

4. Jens Hastrup, Søn af Proprietær Hastrup til Brandbjerg.

5. Peter Henrik Rastrup, Søn af Landmaaler, Lieutenant Rastrup i Sjælland.

6. Wilhelm Michael Christian Drenbøll, Søn af Overauditor, Herredsfoged Drenbøll i Kolding.

De skriftlige Prøver i Latin og Tydsk udarbejde disse strax før Examen i 4de Klasses sædvanlige Læsetimer. Derpaa foretages de øvrige skriftlige Prøver i følgende Orden:

Fredag den 17 Septbr.

Formid. Kl. 8. 4de Kl. Religions Udarbeidelse, 3 Kl. Lat. Stil
og 2 Kl. Dansk Stil.

Eftermid. Kl. 2. 4de Kl. Historisk Udarbeidelse, 3 Kl. Tydsk Stil
og 2 Kl. Lat. Stil.

Mandag den 20 Septbr.

Formid. Kl. 8. 3die Kl. Version, 1 Kl. Dansk Stil.

Eftermid. Kl. 2. 3die Kl. Dansk Udarbeidelse.

Tirsdag den 21 Septbr.

Formid. Kl. 9 Censur over 4 Klasses skriftlige Arbeider.

Derpaa afholdes den mundtlige Examen i følgende Orden:

Onsdag den 22 Septbr.

4 Klasse.

Formid. Kl. 8—9 $\frac{3}{4}$ Latin; Kl. 9 $\frac{3}{4}$ —10 $\frac{1}{2}$ Lat. Gramm.;

Kl. 10 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{4}$ Græsk.

Eftermid. Kl. 3—5 Arithmetik og Geometri; Kl. 5—6 Hebraisk.

Torsdag den 23 Septbr.

4 Klasse.

Formid. Kl. 8—10 Historie og Geografi; Kl. 10 $\frac{1}{4}$ —11 $\frac{1}{2}$ Fransk.

Eftermid. Kl. 3—4 $\frac{3}{4}$ Religion; Kl. 4 $\frac{3}{4}$ —6 Tydsk.

Fredag den 24 Septbr.

Formid. Kl. 11 $\frac{1}{2}$ Skolefest i Anledning af Kandidaternes
Bortgang.

Lørdag den 25 Septbr.

i 4de Kl's Værelse. i 3die Kl's Værelse.

Formid. Kl. 9—11 $\frac{1}{4}$. 3 Kl. Latin. 2 Kl. Religion.

11 $\frac{1}{4}$ —12. 3 Kl. Naturh.

Eftermid. Kl. 3. 2 Kl. Arithmetik 3 Kl. Historie og Geografi.
og Geometri.

Mandag den 27 Septbr.

Formid. Kl. 9—12. 2 Kl. Dansk. 1 Kl. Historie og Geografi.

Efterm. Kl. 3. 2 Kl. Græsk. 3 Kl. Tydsk.

Tirsdag den 28 Septbr.

Formid. Kl. 9. 2 Kl. Fransk. Kl. 10. 3 Kl. Religion.

Efterm. Kl. 3. 2 Kl. Latin. 1 Kl. Religion, og Kl. 4 Tydsk.

Onsdag den 29 Septbr.

Formid. Kl. 9. 3 Kl. Arithmetik 1 og 3 Kl. Dansk.
og Geometri.

Efterm. Kl. 3. 2 Kl. Historie og 1 Kl. Fransk. og *Angewandte*
Geografi.

Torsdag den 30 Septbr.

Formid. Kl. 9 3 Kl. Fransk. 1 Kl. Latin.
Efterm. Kl. 3 ~~2~~ Kl. Naturhist. 3 Kl. Hebraisk.

Fredag den 1 Oktb.

Formid. Kl. 9. 3 Kl. Græsk. 2 Kl. Lydst.
Efterm. Kl. 3. Prøve i Sang og Musik.

Lørdag den 2 Oktb.

Formid. Kl. 10. Alle Klasser Gymnastik.

Mandag den 4 Oktb.

Formid. Kl. 9. Censur og Karakterers Indskrivning af
Skolens Lærere.

Tirsdag den 12 Oktb.

Efterm. Kl. 3 prøves de Nymeldte.

Onsdag den 13 Oktb.

Formiddag Kl. 11½ foretages Translokationen med
sædvanlig Høitidelighed, og Torsdag den 14 Oktb. begynder
der Undervisningen for det nye Skoleaar.

Disciplenes Forældre og Børgere, samt enhver Sko-
lens og Videnskabernes Belynder indbydes herved
ærbødigt til efter Leilighed og Behag at bære den
mundlige Deel af denne Examen, saavel som begge
Høitideligheder den 24 September og 13 Oktober
med Deres Nærvarrelse.

Kølbjerg, den 15 Septbr. 1841.

Gronlund.

Trykfeil og Rettelser.

Titelbladet	Linie 6 læs offentlige
Side 3	Lin. 7 læs offentlig
— 4	— 12 — offentlig
— —	— 23 — væsentlige
— 8	— 13 — bortskære
— —	— 16 — væsentlig
— 9	— 8 — Forige
— —	— 22 — Landsbeskæftigelse
— 11	— 6 og 25 læs mundligt
— 15	— 5 læs *) Offentliggjørelse
— 16	— 29 efter forekommer tilføies: mig
— —	— 30 bedre læs hellere
— 22	— 2 og 8 læs offentlige
— —	— 7 efter Løb mangler: ere
— 23	— 21 læs No. 1-9 øverste, No. 10-11
— 28	— 4 og 26 læs offentlig
— —	— 16 læs borgerlige
— —	— 23 — egenligt
— 31	— 23 — indsatte
— 32	— 21 — offretter
— 33	— 25 — huusholderste
— 34	— 18 — C. Ch. Wit
— 40	— 25 — forige
— 43	sidste Linie efter 1 Kl. Frank tilføies: og Regning

*) Efter Medlemmer mangler Komma.